

دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

(مقاله تطبیقی دولت‌های محمود احمدی‌نژاد و حسن روحانی)

مولفان

دکتر محمد منصف‌دوری

آرمان منصوری

۱۵۷۱۲۱۶

سرشناسه : منصوری، محمد، [دکتر]، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور : دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران (مقایسه تطبیقی دولت‌های محمود احمدی‌نژاد و حسن روحانی) // مولفان محمد منصوری، آرمان منصوری.
مشخصات نشر : تهران: طلایی پویندگان دانشگاه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۳۲۱ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۸-۷۱۹-۳
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : احمدی‌نژاد، محمود، ۱۳۳۵ - - نقد و تفسیر
موضوع : Ahmadi nezhad, Mahmud - Criticism and interpretation
موضوع : روحانی، حسن، ۱۳۲۷ - - رئیس جمهور - نقد و تفسیر
موضوع : Rouhani, Hasan - Criticism and interpretation
موضوع : رزی، آتی - ایران - سیاست دولت
موضوع : Nuclear energy - Government policy - Iran
موضوع : ایران - سیاست و حکومت - ۱۳۸۴ - ۱۳۹۶
موضوع : Iran - Politics and government - ۲۰۰۵ - ۲۰۱۷
موضوع : ایران - روابط خارجی - ۱۳۹۴ - ۱۳۹۶
موضوع : Iran - Foreign relations - ۲۰۰۵ - ۲۰۱۷
شناسه افزوده : منصوری، آرمان، ۱۳۳۸
رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ ۸۵۹ ۷۵/۸۵۶۷۵ KZ
رده بندی دیویی : ۳۲۷/۱۷۴۷۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۴۰۹۳۳

نام کتاب : دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران (مقایسه تطبیقی دولت‌های محمود احمدی‌نژاد و حسن روحانی)

ناشر: طلایی پویندگان دانشگاه

مؤلفان : دکتر محمد منصوری - آرمان منصوری

طراحی جلد : علیرضا زمانی

قطع: وزیری

چاپ و صحافی : حمزه‌ای

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۲۳۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۸-۷۱۹-۳

تهران - میدان انقلاب، مابین ۱۲ فروردین و منبری جاوید، خیابان شهید نظری پلاک ۱۳۰
طبقه پنجم غربی.

تلفن: ۶۶۹۵۰۵۳۲ - ۶۶۹۵۰۶۳۷؛ تلفکس: ۶۶۹۷۱۲۲۵

bookgolden @bookgolden www.bookgolden.ir

فهرست مطالب

مقدمه و پیشگفتار..... ۱

فصل اول

فصل اول. نگاهی اجمالی به فناوری هسته ای در ایران تا روی کار آمدن
دولت محمود احمدی نژاد

۱-۱. مقدمه..... ۴

۲-۱. شاه و انرژی هسته ای - م. گونگر آغاز فعالیت هسته ای در ایران..... ۵

۳-۱. فعالیت هسته ای ایران از پ. روزی انقلاب اسلامی تا روی کار آمدن دولت هاشمی

رفسنجانی..... ۱۴

۴-۱. دولت سازندگی و دیپلماسی هسته ای..... ۱۹

۵-۱. دولت اصلاحات و دیپلماسی هسته ای..... ۲۷

۱-۵-۱. منشا اختلاف ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی..... ۳۱

۲-۵-۱. معاهده بروکسل..... ۳۳

۳-۵-۱. موافقتنامه پاریس..... ۳۴

فصل دوم. دیپلماسی هسته ای دولت محمود احمدی نژاد

- ۱-۲. مقدمه..... ۳۵
- ۲-۲. گفتمان های حاکم بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران تا روی کار آمدن دولت محمود احمدی نژاد..... ۳۸
- ۳-۲. ۴. گفتمان حاکم بر سیاست خارجی دولت اصولگرای احمدی نژاد..... ۴۱
- ۴۱۲-۳-۱. گفتمان اصولگرایی عدالت محور..... ۴۲
- ۲-۳-۲. بایسته های سیاست خارجی اصولگرایی عدالت محور
- از منظر مقام معظم رهبری..... ۴۷
- ۳-۳-۲. عوامل شکل دهنده به سیاست خارجی اصولگرایی عدالت محور..... ۴۹
- ۱-۳-۳-۲. ناامنی هستی شناختی..... ۵۰
- ۲-۳-۳-۲. صورت بندی جدید منابع هویت ساز در رویکرد سیاست خارجی..... ۵۲
- ۱-۲-۳-۳-۲. اسلام گرایی..... ۵۳
- ۲-۲-۳-۳-۲. گفتمان انقلاب اسلامی..... ۵۵
- ۳-۲-۳-۳-۲. جهان سوم گرایی..... ۵۶
- ۴-۲-۳-۳-۲. ایرانیت و تاریخ ایران..... ۵۷
- ۴-۲. ساختار نظام بین الملل و سیاست خارجی محمود احمدی نژاد..... ۶۰

- ۵-۲. اصول و الزامات سیاست خارجی محمود احمدی نژاد..... ۶۳
- ۵-۲-۱. تأکید بر عدالت گرایی آرمانی..... ۶۳
- ۵-۲-۲. پیگیری الگوی صدور انقلاب..... ۶۵
- ۵-۲-۳. تقابل گرایی - سیاست ضد همزیست..... ۶۹
- ۵-۲-۴. توجه ویژه به دیپلماسی عمومی..... ۷۱
- ۵-۲-۵. رویکرد تهاجمی در سیاست خارجی..... ۷۵
- ۵-۲-۶. تجدید نظر طلبی و منی نظم بین المللی موجود..... ۷۶
- ۵-۲-۷. رویکرد نقادانه و اصلاح گرانه نسبت به سازمانهای بین المللی..... ۷۹
- ۵-۲-۸. سیاست نگاه به شرق..... ۸۴
- ۵-۲-۹. ائتلاف جنوب - جنوب..... ۸۷
- ۵-۲-۱۰. بازنگری در روابط با غرب..... ۹۰
- ۵-۲-۱۱. تقابل با رژیم صهیونیستی و حمایت از گروهها و جنبش های اسلامی..... ۹۴
- ۵-۲-۱۲. برنامه هسته ای ایران در یک نگاه..... ۹۸
- ۵-۲-۷. دیپلماسی هسته ای دولت احمدی نژاد..... ۱۰۳

- ۱-۷-۲. بررسی عوامل موثر و شکل دهنده به دیپلماسی هسته ای دولت محمود احمدی
نژاد..... ۱۰۵
- ۱-۷-۲-۱. هویت و دیپلماسی هسته ای..... ۱۰۶
- ۲-۷-۲-۱. عدالت طلبی..... ۱۰۷
- ۳-۷-۲-۱. نگارش از غرب..... ۱۱۰
- ۸-۲. بررسی روند تحولات هسته ای در دولت محمود احمدی نژاد..... ۱۱۲
- ۱-۸-۲. بسته اوت ۵..... ۱۱۴
- ۲-۸-۲. ارسال پرونده هسته ای ایران به شورای امنیت..... ۱۲۱
- ۳-۸-۲. بسته ۶ ژوئن ۲۰۰۶..... ۱۲۴
- ۴-۸-۲. بسته پیشنهادی ایران..... ۱۲۹
- ۵-۸-۲. بسته ۱۴ ژوئن ۵+۱..... ۱۳۱
- ۱-۵-۸-۲. پیشنهادات ارائه شده به ایران توسط ۵+۱..... ۱۳۲
- ۶-۸-۲. بسته پیشنهادی ۹ سپتامبر ۲۰۰۹ ایران..... ۱۳۴
- ۷-۸-۲. آغاز دور جدید مذاکرات/ ژنو اکتبر ۲۰۰۹..... ۱۳۶
- ۸-۸-۲. بیانیه مشترک ایران، ترکیه و برزیل ۲۸ اردیبهشت ۸۹..... ۱۳۷

۱۳۸ مذاکرات استانبول ۹-۸-۲

۱۴۰ تصویب قطعنامه ۱۹۸۴ شورای امنیت ۱۰-۸-۲

۱۴۱ ارائه پیشنهاد جدید روسیه تحت عنوان " طرح گام به گام " ۱۱-۸-۲

۱۴۵ مذاکرات استانبول ۲/ بغداد/ مسکو ۱۲-۸-۲

۱۴۷ نشست آلماتی ۱۳-۸-۲

فصل سوم. پیلای سبب بسته ای دولت حسن روحانی

۱۴۹ مقدمه ۱-۳

۱۵۲ گفتمان اعتدال گرایی ۲-۳

۱۵۳ اعتدال در لغت و مفهوم ۱-۲-۳

۱۵۵ شاخص ها و عوامل قوام بخش گفتمان اعتدال ۲-۲-۳

۱۵۶ دال مرکزی گفتمان اعتدال - تعادل و توازن ۱-۲-۲-۳

۱۵۶ تعادل و توازن بین آرمانگرایی و واقع گرایی ۱-۱-۲-۲-۳

۱۵۷ تعادل و توازن بین اهداف سیاست خارجی ۲-۱-۲-۲-۳

۱۵۷ تعادل و توازن بین مصالح اسلامی و منافع ملی ۳-۱-۲-۲-۳

۱۵۸ تعادل و توازن بین اهداف و ابزار سیاست خارجی ۴-۱-۲-۲-۳

- ۱۵۸ ۵-۱-۲-۲-۳ تعادل و توازن بین حق و تکلیف
- ۱۵۸ ۶-۱-۲-۲-۳ تعادل و توازن بین سه اصل عزت، حکمت و مصلحت
- ۱۵۹ ۷-۱-۲-۲-۳ تعادل و توازن در توسعه روابط خارجی
- ۱۶۰ ۲-۲-۲-۲-۳ عناصر و دقایق گفتمان اعتدال گرایی
- ۱۶۰ ۲-۲-۲-۲-۳ عقل گرایی و خرد گرایی
- ۱۶۱ ۲-۲-۲-۲-۳ واقعی و اتم گرایی فعال
- ۱۶۲ ۳-۲-۲-۲-۳ تحول گرایی
- ۱۶۲ ۴-۲-۲-۲-۳ تعامل گرایی موثر و سازنده
- ۱۶۳ ۵-۲-۲-۲-۳ توسعه گرایی متوازن
- ۱۶۴ ۶-۲-۲-۲-۳ امنیت طلبی
- ۱۶۵ ۷-۲-۲-۲-۳ منزلت طلبی
- ۱۶۵ ۸-۲-۲-۲-۳ صلح طلبی
- ۱۶۶ ۹-۲-۲-۲-۳ عدالت گرایی
- ۱۶۷ ۱۰-۲-۲-۲-۳ کمال گرایی
- ۱۶۷ ۱۱-۲-۲-۲-۳ چندجانبه گرایی متوازن

- ۳-۳. عوامل شکل دهنده به سیاست خارجی دولت حسن روحانی..... ۱۶۸
- ۳-۳-۱. متغیرهای محیطی و ساختاری..... ۱۷۱
- ۳-۳-۲. تحریم های اقتصادی..... ۱۷۳
- ۳-۳-۳. بحران سوریه..... ۱۸۰
- ۳-۳-۴. واکنش صحیح نسبت به هنجارهای بین المللی..... ۱۸۲
- ۳-۳-۵. ادراکات و برداشت های سیاستمداران دولت اعتدال گرا..... ۱۸۸
- ۳-۳-۵-۱. اندیشه ها و روش های دولت رئیس جمهور دولت اعتدال..... ۱۸۹
- ۳-۳-۵-۲. اندیشه ها و شخصیت وزیر امور خارجه دولت اعتدال..... ۱۹۳
- ۳-۴. الزامات و اصول سیاست خارجی دولت حسن روحانی..... ۲۰۳
- ۳-۴-۱. ایدئولوژیک گرایی اعتدالی..... ۲۰۵
- ۳-۴-۲. دوری از درگیری ها، تنش زدایی و تعامل سازنده..... ۲۰۶
- ۳-۴-۳. همزیستی مسالمت آمیز..... ۲۰۷
- ۳-۴-۴. عدالت گرایی واقع گرا..... ۲۰۸
- ۳-۴-۵. دیپلماسی برد- برد..... ۲۱۰
- ۳-۴-۶. تلاش برای خروج از محور امنیتی شدن..... ۲۱۳

۲۱۶ ۷-۴-۳. رفع تحریم ها و نگاه متفاوت به پرونده هسته ای

۲۱۹ ۸-۴-۳. برقراری روابط دوستانه با کشورهای منطقه

۲۲۲ ۹-۴-۳. نوسازی و احیای روابط با کشورهای اروپایی

۲۲۶ ۱۰-۴-۳. مذاکرات برابر و مبتنی بر منافع ملی با آمریکا

۲۲۹ ۱۱-۴-۳. موازن سازی روابط با چین

۲۳۱ ۵-۳. دیپلماسی هسته ای در راستای حسن روحانی

۲۳۴ ۱-۵-۳. اهداف ایران در مذاکرات با ۵+۱

۲۳۵ ۲-۵-۳. خطوط قرمز ایران در مذاکرات هسته ای با ۵+۱

۲۳۹ ۳-۵-۳. بررسی روند مذاکرات ایران و ۵+۱ از ژنو تا وین

۲۵۳ ۴-۵-۳. ارزیابی توافق هسته ای ایران و ۵+۱ (برجام)

فصل چهارم. مقایسه تطبیقی دیپلماسی هسته ای دولت محمود احمدی

نژاد و حسن روحانی

۲۵۶ ۱-۴. مقدمه

۲۵۸ ۲-۴. دیپلماسی تهاجمی ارزش محور هسته ای

۲۶۲ ۳-۴. محاسن دیپلماسی هسته ای دولت احمدی نژاد

۴-۴. معایب دیپلماسی هسته ای دولت احمدی نژاد..... ۲۶۲

۴-۵. دیپلماسی تعاملی - تفاهمی هسته ای..... ۲۶۶

۴-۶. شرایط حاکم بر فضای داخلی و بین المللی همزمان با آغاز دیپلماسی هسته ای دولت روحانی..... ۲۶۷

فصل پنجم. جمع بندی و نتیجه گیری

ارزیابی..... ۲۷۴

نتیجه گیری..... ۲۷۹

منابع و مأخذ..... ۲۸۶

مقدمه

یکی از مهمترین بخش‌های مرتبط با سیاست خارجی در جمهوری اسلامی ایران، دیپلماسی هسته‌ای این کشور است که در واقع نوع این سیاست را کنشی معین می‌کند که دولت جمهوری اسلامی ایران از خود به عنوان برون‌داد در قبال درون‌دادها و تقاضای محیطی جامعه بین‌الملل بروز می‌دهد. بنابراین، شناخت این سیاست و عوامل تکوینی و علی به وجودآورنده آن یکی از مهمترین مسائلی است که هر تحلیلگر سیاست خارجی و نظریه‌پرداز روابط بین‌الملل و علوم سیاسی بایستی به آن بپردازد. معمولاً سیاست خارجی یک کشور در دو بعد حکومتی و دولت قابل بررسی است. در بعد حکومتی هدف بررسی یک سری اصول ثابت رفتاری حکومت در عرصه بین‌المللی است و در بعد دولتی اصول رفتاری حاکم در حکومت مورد بررسی قرار می‌گیرند که میتواند متغیر باشند. اصول رفتاری در بعد حکومتی ثابت و تغییر ناپذیر است اما اصول رفتاری در دولت‌های حاکم در حکومت متغیر است و با روی کار آمدن شخصیت‌های جدید تغییر پیدا می‌کنند. بالوری که نخبه‌گرایان بر این اعتقاد می‌باشند که تغییر در چهره شخصیت‌های سیاسی و تمام اجزای هر کشور، زمینه را برای دگرگونی در رفتار سیاست خارجی واحدهای سیاسی به وجود می‌آورد. با توجه به این تفاسیر می‌توان عنوان کرد گرچه سیاست خارجی در ایران زیر نظر مستقیم مقام معظم رهبری اداره می‌شود و اصول کلی آن نیز در قانون اساسی آمده است و تمام دولت‌ها خود را ملزم به پذیرش آن می‌دانند اما نگاه و رویکرد های هر دولت در فرایند اجرایی شدن و مهمتر از همه در نوع نگاه جهانی نسبت به موضع‌گیری های آن بسیار مهم

و حیاتی است. همانطور که قبلاً بیان شد در بعد حکومتی اهداف کلان ج.ا. ایران بررسی میشوند. این اهداف که در میراث سیاسی و فرهنگی انقلاب اسلامی ریشه دارند و در قانون اساسی نیز به آنها اشاره شده است به طور کلی عبارتند:

۱. حفظ تمامیت ارضی و حاکمیت ملی، رشد و توسعه اقتصادی.
 ۲. دفاع از مسلمانان و نهضت های آزادی بخش و تعارض با دولت های امپریالیستی به خصوص آمریکا و اسرائیل.
 ۳. استقرار جامعه اسلامی بر اساس مبانی شیعی و پشتیبانی از نظریه ی ولایت فقیه.
- اما در این نوشتار ما به بررسی سیاست خارجی را مدنظر قرار داده و براساس آن گفتمان حاکم بر سیاست خارجی، اصول دیپلماسی هسته ای دولت عدالت محور به ریاست جمهوری آقای احمدی نژاد و دولت اعتدال را به ریاست جمهوری آقای روحانی را به ترتیب مورد بررسی قرار می دهیم و سپس بر اساس معیارها و اصول حاکم بر هر گفتمان، دیپلماسی هسته ای آنان را بصورت تطبیقی مقایسه خواهیم کرد. نکته شایان ذکر اینکه در هر کدام از این دو دوره ما با برتری یک گفتمان مواجه هستیم و البته این به معنای نفی دیگر گفتمان ها در آن دوره نیست، بلکه بدین معناست که در هر دوره بررسی، آن گفتمان توانسته است درکنار سایر گفتمان ها تسلط خود را بر اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران خصوصاً دیپلماسی و رویکرد هسته ای آن در سطح بین الملل نشان دهد. سخن کوتاه آنکه امیدواریم این پژوهش گامی هر چند کوچک اما مفید و موثر در راستای شناخت بهتر از سیاست هسته ای جمهوری اسلامی ایران در دولت های مختلف

خصوصاً دولت دکتر محمود احمدی نژاد و دولت دکتر حسن روحانی و همچنین مرجعی برای کمک در عرصه تصمیم گیری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در دیپلماسی هسته ای قلمداد گردد. در ضمن تمامی کاستی ها و معایب این اثر متوجه قصور و کوتاهی اینجانب می باشد و در راستای رفع و کاهش این کاستی ها و اصلاح این نوشتار در چاپ های بعدی از نظرات و پیشنهادات تمام عزیزان خصوصاً اساتید، دانشجویان و پژوهشگران علوم سیاسی و روابط بین الملل استقبال می شود.

دکتر محمد منصوری

مهرماه ۱۳۹۶

www.ketab.ir